

פּוֹתַחַת² בְּבֵרוֹךְ אִף עַל פִּי שָׁכַל אַחַת סְמוּכָה לַחֲבִירָתָהּ³ -

כיון דקצרות הן⁵ אם לא היה פותח בברוך היה נראה הכל ברכה אחת -

וכן אשר יצר אם לא היה פותח בברוך היה נראה שהיתה מתחלת מברוך יוצר האדם אשר יצר - And similarly⁶ the ברכה of בצלמו וכו' אשר יצר (which is סמוכה to האדם and should therefore seemingly not begin with ברוך, nevertheless) if it would not begin with ברוך, it would appear as if it is one ברכה which starts from ברוך יוצר האדם and continues into אשר יצר וכו'.⁷

אבל שוש תשיש שהיא אחר ברכה ארוכה אין צריך לפתוח בברוך -

ואשר ברא פותחת בברוך -

And the ברכה of אשר ברא (the last of the ברכות) **begins with a ברוך** even though it is a

⁷ It would appear as if the ברכה is 'בא"י אמ"ה יוצר האדם אשר יצר את האדם בצלמו וכו', when it is really two separate ברכות.

and it follows a ברכה ארוכה (שמח תשמח), so seemingly it should not begin with ברוך, nevertheless it begins with ברוך -

לפי שמברכים אותה בפני עצמה כשאין פנים חדשות בדפירש בקונטרס⁸ -

Because we make this ברכה of אשר ברא by itself (not following any other ברכה), when there are no פנים חדשות as רש"י explained. In that instance it is not a ברכה הסמוכה, and needs to begin with ברוך, therefore it begins with ברוך in all cases even when it is סמוכה לחברתה.

ועל שהכל ברא לכבודו ויוצר האדם פירש בקונטרס⁹ טעם אחר -

And regarding the ברכות of ברא לכבודו and יוצר האדם, רש"י offers another reason why they begin with ברוך.

ורבינו חננאל פירש דיוצר האדם פותחת בברוך -

And the ר"ח explained that יוצר האדם begins with ברוך (even though it is a ברכה - (הסמוכה לחברתה -

לפי שיש שלא היו אומרים אותה¹⁰ כדאמר בסמוך -

For there were those who did not say this ברכה, as the גמרא shortly states regarding לוי (that he made only five ברכות; omitting יוצר האדם).

discusses a tangential issue:

ואומר רבינו תם דבפרק קמא דברכות (דף יא,ב) גבי ברכת התורה גרסינן -

And the ר"ת says that in the first פרק of מסכת ברכות regarding the blessings over the תורה, the texts should read -

רבי יוחנן מסיים בה הכי והערב נא דברכה אחת היא¹¹ -

והערב וי"ו, for (הערב נא) with a וי"ו, thus; ברכת התורה concluded the ר"י "והערב נא and continuing with בא"י וכו' בדברי תורה beginning with ברכה נא is one -

דאי הוו שתי ברכות היה צריך לפתוח בברוך אף על גב דסמוכה לחברתה -

For if ברכות of נא והערב are two ברכות, the ברכה should begin with ברוך, even though it is סמוכה לחברתה (to בדברי תורה) -

כיון שאותה שלפניה היא קצרה -

Since the ברכה before נא והערב (the ברכה of בדברי תורה) is a short ברכה, and we may mistakenly assume that נא והערב is part of that ברכה. However now that the גירסא they are indeed one ברכה, so obviously נא והערב cannot begin with ברוך.

ובתר הכי גרסינן הלכך נימרינהו לתרווייהו ולא גרסינן לכולהו -

⁸ בד"ה שמח.

⁹ בד"ה שמח. Even though רש"י there is addressing the issue why only יצר אשר יצר begins and ends with ברוך and not פותח בברך; nevertheless רש"י's answer also explains why they are ברוך.

¹⁰ ברכה הסמוכה לחברתה, since not all agree that it is included in this sequence. See סוכ"ד אות ה'.

¹¹ Therefore we do not answer אמן between דברי תורה and והערב.

And afterwards (there in ברכות) the text should read,¹² ‘therefore we should say both of them’ (דברי תורה והערב) [as one] and אשר בחר as the second), but the text do not read, we should say all of them’ -

דאם כן¹³ הוה משמע דשלש¹⁴ ברכות הן:

For saying ‘all of them’, would indicate that there are three ברכות התורה.¹⁵

SUMMARY

The rule of ברכה הסמוכה לחברתה (it does not begin with ברוך) does not apply if the preceding ברכות are short, if they are said sometimes by themselves, or not in the sequence. והערב is not a separate ברכה.

THINKING IT OVER

explains to us why ברא and שהכל begin with a ברכה (even though they are a ברכה הסמוכה לחברתה).¹⁶ Seemingly how else could it be;¹⁷ if they would not begin with a ברכה (but we would merely say לכוּדו or שהכל ברא לכּוּדו), it would not be a ברכה at all?!¹⁸

¹² The text there (regarding ברכות התורה) reads: מאי מברך א"ר יהודה אמר שמואל אקב"ו לעסוק בדברי תורה, ור' יוחנן מסיים בה: הכי הערב נא וכו' בא"י המלמד תורה לעמו ישראל, ורב המנונא אמר אשר בחר בנו וכו' בא"י נותן התורה, אמר רב המנונא זו היא מעולה תרווייהו כולהו (and והערב with הערב) שברכות הלכך לימרינהו לכולהו. Our תוספות replaces the (with הערב) with תוספות.

¹³ The term 'כולהו' refers (usually) to more than two. See (however) רש"י who questions this assumption. See however תוס' שאנץ here who writes that דהוּ תלתא טפ' (it can mean two but is usually means three).

¹⁴ אשר בחר and דברי תורה, והערב.

¹⁵ ברוך cannot be a separate ברכה, for then it would need to begin with ברוך.

¹⁶ See footnote # 4.

¹⁷ See footnote # 6.

¹⁸ See הפלאה.